

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo oběti trestného činu na poskytnutí peněžité pomoci

Některé oběti trestných činů mají nárok na poskytnutí peněžité pomoci. Jde o státem poskytovaný finanční příspěvek určený k překlenutí zhoršené sociální situace oběti anebo k úhradě nákladů spojených s poskytnutím odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy. Vzhledem k účelu této podpory je příspěvek často poskytován již v průběhu trestního řízení, přičemž není rozhodné, zda je známa konkrétní osoba pachatele. Žádost musí být podána ve dvouleté prekluzivní lhůtě, která začíná běžet dnem, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem.

Zákon č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů (dále jen „zákon“), přiznává některým obětem trestných činů právo žádat o peněžitou pomoc poskytovanou státem k překlenutí zhoršené sociální situace oběti anebo k úhradě nákladů spojených s poskytnutím odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy. Tento nárok nemají všichni poškození v trestním řízení, dokonce ani všechny oběti trestných činů tak, jak je vymezuje zákon ve svém § 2. Peněžitou pomoc mohou žádat pouze **oběti, kterým bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví nebo způsobena těžká újma na zdraví, dále pak osoby pozůstalé po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela**. Oprávněnými osobami jsou taktéž **oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti** (§§185 - 193b trestního zákona) a **dítě, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby** dle § 198 trestního zákoníku, za podmínky že těmto osobám nebo dítěti vznikla nemajetková újma.

Zákon definuje **ublížení na zdraví** pro účely poskytnutí peněžité pomoci odlišně od trestního zákoníku. Ublížením na zdraví se dle zákona rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje nejméně po dobu tří týdnů obvyklý způsob života oběti a který vyžaduje lékařského ošetření. Znesnadnění obvyklého způsobu života oběti nezávisí pouze na její pracovní neschopnosti, ale obecně na omezení způsobu života ve sféře společenské, rodičovské, kulturní, aj. Takto vymezená definice pojmu ublížení na zdraví značně zužuje rozsah poškozených, jimž bylo ublíženo na zdraví dle ustanovení trestního zákona, který vymezuje dobu trvání poruchy na zdraví nebo onemocnění jinak - „*nikoliv jen po krátkou dobu*“. Na základě konstantní judikatury je za dobu *nikoliv jen krátkou* považováno období jednoho týdne. K naplnění všech znaků pojmu ublížení na zdraví, tak jak ho vymezuje zákon o obětech trestných činů, je dále nezbytné, aby tato porucha nebo onemocnění vyžadovaly lékařské ošetření. Lékařské ošetření tedy nemusí být u dané oběti skutečně provedeno, postačí, pokud daná porucha či onemocnění lékařské ošetření objektivně vyžadovaly.

Obsah pojmu **těžká újma na zdraví** již koresponduje s příslušným ustanovením trestního zákona. Mimo jiných vážných poruch zdraví nebo vážných onemocnění v zákoně výslovně uvedených se jedná taktéž o poruchu zdraví trvající nejméně po dobu 6 týdnů. Dle rozhodnutí NS ČSR, sp.zn. 6 To 39/82, může být těžkou újmou na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákona, i duševní porucha trvající delší dobu.

Stát neposkytne peněžitou pomoc, jestliže je oběť stíhána jako spoluobviněná nebo byla účastníkem daného trestného činu, dále v případech kdy nedala souhlas k trestnímu stíhání pachatele trestného činu nebo jej vzala zpět, anebo neposkytla orgánům činným v trestním řízení

potřebnou součinnost zejména tím, že bez zbytečného odkladu bez vážného důvodu nepodala oznámení o trestném činu nebo jako svědek v trestním řízení využila s odvoláním na svůj poměr k pachateli práva odeprít výpověď.

Výše peněžité podpory je buď paušální - v případě **ublížení na zdraví ve výši 10.000,- Kč**, v případě **těžkého újmy na zdraví ve výši 50.000,- Kč**, anebo ve výši prokázané ztráty na výdělků v důsledku trestného činu a prokázaných nákladů spojených s léčením. **Maximální výše peněžité pomoci** je v těchto případech stanovena **na částku 200.000,- Kč**. Náklady na léčení a ztráta na výdělků (nebo jejich části) jsou propláceny pouze v případě, že již nebyly oběti proplaceny z titulu náhrady škody jiným subjektem, např. pachatelem, zaměstnavatelem pachatele anebo pojišťovnou. Pokud je oběti poskytována pomoc ve výši ztráty na výdělků, přihlédne se i k výdělků, který oběti ujde v budoucnosti. Prokáže-li oběť poté, co jí peněžité pomoc již byla poskytnuta, že jí vznikla škoda vyšší, lze jí poskytnout peněžitou pomoc opětovně - je však v celkovém součtu omezena stanovenou maximální výší a lhůtou pro podání žádosti.

Pokud jde o **peněžitou pomoc poskytovanou osobám pozůstalým po oběti trestného činu**, je tato pomoc podle první věty ustanovení § 24 odst. 1 písm. c) zákona poskytována pouze rodičům, manželovi, registrovanému partnerovi, dítěti nebo sourozenci zemřelého, a to za podmínky že v době jeho smrti s ním žili v domácnosti (dále jen „osoby pozůstalé“). Je tedy nezbytné, aby žádající osoba s obětí trestného činu dlouhodobě žila a společně s ním uhrazovala náklady na společné potřeby anebo tyto potřeby uspokojovala jinak než finančně, např. formou péče o domácnost.

Peněžité pomoc dle ustanovení § 28 odst. 1 písm. c) zákona je poskytována i osobám, kterým zemřelý poskytoval výživu anebo byl výživu povinen poskytovat. Povinnost poskytovat výživu je založena přímo občanským zákoníkem, přičemž mezi zákonné vyživovací povinnosti patří také např. výživné mezi rodiči a dětmi a předky a potomky (§ 910 a násl. ObčZ), výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce (§ 920 ObčZ) anebo výživné rozvedeného manžela (§ 760 ObčZ). Tyto osoby jsou oprávněny žádat o peněžitou pomoc v případech, že byly naplněny podmínky pro vznik vyživovací povinnosti mezi touto osobou a zesnulou obětí trestného činu. Ačkoliv občanský zákoník v některých těchto případech rozsah vyživovací povinnosti omezuje, zákon o obětech trestných činů staví tyto osoby naroveň osobám pozůstalým. Případné snížení by mohlo být učiněno pouze za pomoci obecného ustanovení § 29 zákona - jak je uvedeno níže.

Peněžité pomoc těmto osobám a osobám pozůstalým je poskytována **v paušální částce 200.000,- Kč a jde-li o sourozence zemřelého v paušální částce 175.000,- Kč**. I zde se vyplácená pomoc snižuje o součet všech částek, které oběť, resp. oprávněná osoba, z titulu náhrady škody již obdržela. Peněžité pomoc poskytovaná oprávněným osobám z titulu smrti oběti **nesmí ve svém součtu přesáhnout celkovou částku 600.000,- Kč**. Pokud by peněžité pomoc ve svém součtu přesáhla tuto částku, peněžité pomoc poskytovaná každé oprávněné osobě se přiměřeně zkrátí.

Oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítě, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby dle § 198 trestního zákoníku, jsou oprávněny žádat **náhradu nákladů spojených s poskytnutím odborné psychoterapie a fyzioterapie či jiné odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy**. Nemajetkovou újmou se přitom rozumí příkoří, které se neprojevuje v majetkové sféře, ale jinde např. v osobní sféře. Nepřímo však může mít i majetkové důsledky jako snížení výdělků, náklady na zmírnění nemajetkové újmy, aj. Náhrada nákladů se těmto obětem poskytuje ve výši skutečně vynaložených a doložených nákladů, a to **až do celkové výše 50.000,- Kč**.

Jestliže bylo oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti anebo dítěti, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby, v důsledku trestného činu zároveň ublíženo na zdraví či způsobena těžká újma na zdraví, pak se musí tato oběť rozhodnout, zda uplatní právo na peněžitou

pomoc ve formě náhrady nákladů vynaložených na nápravu vzniklé nemajetkové újmy anebo zda bude požadovat peněžitou pomoc za ublížení na zdraví či způsobení těžké újmy na zdraví. Kumulace těchto nároků není povolena.

Peněžítá pomoc může být snížena nebo se nepřizná s přihlédnutím k sociální situaci oběti a k tomu do jaké míry oběť spoluzavinila vznik újmy a zda oběť využila všech zákonných prostředků, aby uplatnila nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy na pachateli nebo na jiné osobě, která je povinna škodu nahradit. Využití zákonných prostředků k uplatnění nároku lze spatřovat především v podání žaloby v občanskoprávním řízení anebo připojení se s nárokem na náhradu škody či nemajetkové újmy v trestním řízení. Z jazykového výkladu daného ustanovení vyplývá, že při rozhodování o snížení anebo o nepřiznání peněžité pomoci musí být přihlédnuto ke všem třem stanoveným kritériím.

Peněžítá pomoc státu je poskytována **na základě žádosti adresované Ministerstvu spravedlnosti** v zákonné prekluzivní lhůtě, která je jednak stanovena subjektivně - **2 roky ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem**, a jednak objektivně - **nejpozději do 5 let od spáchání trestného činu**. Zákon v příslušném ustanovení stanovuje počátek běhu subjektivní lhůty na moment vědomosti oběti o vzniku újmy. Ačkoliv v jiných ustanovení daného zákona precizně odlišuje škodu na zdraví a majetkovou či nemajetkovou újmu, zde je lhůta vázána na vědomost pouze o újmě. Mám ale za to, že zákonodárce měl na mysli okamžik, kdy se oběť (případně žadatel) dozvěděla, že byla trestným činem způsobena smrt, škoda na zdraví nebo nemajetková újma.

Obeznamení oběti s újmou neznamená, že by musela zároveň znát její přesný rozsah a výši. Běh subjektivní lhůty taktéž není závislý ani na tom, kdy se oběť dozví, kdo za způsobení újmy odpovídá. Objektivní lhůta pak začíná běžet ode dne, kdy byl spáchán trestný čin. Trestný čin je spáchán v okamžiku, kdy došlo k naplnění všech znaků trestného činu, tedy včetně vzniku škodlivého následku^[1]. Poslední den lhůty musí být žádost u Ministerstva spravedlnosti podána, nestačí její předání k poštovní přepravě.

Předpokladem pro poskytnutí peněžité pomoci je dle § 26 odst. 1 zákona skutečnost, že pachatel trestného činu, kterým byla způsobena škoda na zdraví nebo nemajetková újma, byl uznán vinným nebo zproštěn obžaloby pro nepřičetnost. Vzhledem k výše uvedené prekluzivní lhůtě ale **bude mnohdy nezbytné podat žádost o peněžitou pomoc ještě v průběhu trestního řízení**. To je v souladu s účelem poskytnutí peněžité pomoci – tedy k překlenutí zhoršené sociální situace oběti. Ministerstvo spravedlnosti pak o žádosti rozhodne v souladu s § 26 odst. 2 písm. c) zákona tj. i bez vyhlášení konečného rozhodnutí ve věci, resp. právní moci tohoto rozhodnutí. Ministerstvo si pak samostatně musí posoudit, zda základě výsledku šetření orgánů činných v trestním řízení nejsou důvodné pochybnosti o tom, že se stal trestný čin, v důsledku kterého byla oběti způsobena smrt, škoda na zdraví nebo nemajetková újma. Za tímto účelem má právo nahlédnout do spisových materiálů. Stejně bude ministerstvo postupovat v případech, že trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu podle § 172 odst. 1 písm. d) nebo e) nebo podle § 172 odst. 2 trestního řádu anebo pokud věc byla odložena z důvodu podle § 159a odst. 2 až 4 trestního řádu nebo protože se pachatele nepodařilo zjistit, případně je trestně neodpovědný pro nepřičetnost.

Zákon v ustanovení § 31 odst. 5 uvádí, že změní-li se po podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci okolnosti, které mají vliv na posouzení žádosti o poskytnutí peněžité pomoci a stanovení její výše, je žadatel povinen na tyto okolnosti ministerstvo bezodkladně upozornit. Jedná se např. o vyhlášení konečného rozhodnutí v trestním řízení anebo uhrazení nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy ze strany povinných osob.

Ministerstvo spravedlnosti může vydat nové rozhodnutí ve věci, vyjde-li dodatečně najevo,

že nebyly splněny podmínky pro poskytnutí peněžité pomoci, nebo podmínky pro její poskytnutí v přiznané výši. Vydáním nového rozhodnutí se původní rozhodnutí ruší. Jde zejména o případy, kdy došlo k částečné náhradě škody nebo nemajetkové újmy anebo bylo pravomocně soudně rozhodnuto, že skutek není trestným činem, nebo že se skutek vůbec nestal (např. případy rozhodnutí podle § 171 odst. 1, § 172 odst. 1 písm. a) nebo b) nebo podle § 226 písm. a) nebo b) trestního řádu). V takovém případě je vydáno rozhodnutí nové, které původní rozhodnutí ruší a Ministerstvo spravedlnosti je oprávněno požadovat již poskytnutou peněžitou pomoc nebo její část zpět. Jedná se o stanovení speciálního důvodu k provedení nového řízení ve smyslu § 101 písm. e) zákona č. [500/2004](#) Sb., správního řádu. Zákon ani správní řád nestanoví žádné subjektivní či objektivní lhůty, ve kterých lze nové rozhodnutí vydat.

JUDr. Markéta Szabo,
advokátka

e-mail: ak.szabo@email.cz

---

[1] Autoři komentáře Jelínek, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů. Komentář s judikaturou. Praha : Leges, 2013, na str. 141 odlišně uvádějí, že rozhodující je okamžik dokončení jednání pachatelem. Tento výklad odvozují od ustanovení o časové působnosti v trestním zákoníku.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)